

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**Збірник матеріалів
II-ї Всеукраїнської
науково-методичної конференції**

08 - 10 квітня 2020 року, м. Одеса

У збірнику опубліковано матеріали II-Всеукраїнської науково-методичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти», яка проходила 08 - 10 квітня 2020 року на базі Одеської національної академії харчових технологій.

Для педагогічних та науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, усіх, хто цікавиться питаннями забезпечення якості вищої освіти.

Рекомендовано до друку Оргкомітетом конференції

Редакційна колегія:

Єгоров Б.В.	- ректор Одеської національної академії харчових технологій, д. т. н., професор (голова редакційної колегії)
Трішин Ф.А.	- проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи, к. т. н., доцент (заступник голови редакційної колегії)
Дец Н.О.	- начальник навчального відділу, к.т.н., доцент
Корнієнко Ю.К.	- директор центру дистанційного навчання, к. ф.-м. н., доцент
Кручек О.А.	- начальник відділу контролю якості та сертифікації, к. т. н., доцент
Мураховський В.Г.	- директор Навчально-методичного центру забезпечення якості вищої освіти, к. ф.-м. н., доцент
Сярова А.С.	- методист Навчально-методичного центру забезпечення якості вищої освіти

Оргкомітет II-Всеукраїнської науково-методичної конференції «Забезпечення якості вищої освіти» може не поділяти думку учасників. Відповідальність за зміст і достовірність поданого матеріалу несуть учасники.

дисциплін, а й формує стиль мислення, розвиває науковий підхід до розуміння напрямків розвитку технічного прогресу.

УДК 378:005

РЕФОРМА ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ НОВОЇ СУЧАСНОЇ ЕЛІТИ В УКРАЇНІ

С.О. Лозинська, С.М. Рутар

**Вищий навчальний комунальний заклад Львівської обласної ради
«Львівська медична академія ім. А. Крупинського»,
м. Львів, Україна**

Радикальна ротація еліт є найважливішим фактором інституційної реформації суспільства та держави. Своєю чергою, еліта є продуктом попереднього інституційного розвитку та попередніх культурних традицій. Якщо попередня інституційна система значно відставала від рівня сучасних модерних держав, що ґрунтуються на ефективному державному управлінні, верховенстві права і розвиненій політичній демократії, то, безумовно, і якість еліт (політичної, економічної, освітянської, наукової тощо) не буде відповідати вимогам глобальної конкурентоспроможності. Окрім того, збереження традиційних етнокультурних цінностей (цінностей виживання) у переважній більшості населення буде серйозним гальмом на шляху суспільного прогресу. Однак, глибокі соціальні кризи (війни, громадянські конфлікти, економічний та демографічний занепад) спонукають частину еліти, а також частину громадянського суспільства шукати адекватну відповідь на кризові виклики.

На сучасному етапі суспільного розвитку України після президентських та парламентських виборів 2019 року відбулася радикальна зміна політичної еліти, яка намагається побудувати більш ефективні та антикорупційні інститути у таких сферах як політико-правова, економічна, соціальна та освітянська. Створення ефективних інститутів у названих сферах, що унеможливають корупційні та патронажно-клієнтські відносини, є необхідною умовою елітарних змін. Отже, кризи формують запити на зміни еліт, спроможних здійснити суспільну трансформацію. Еліти, здійснюючи суспільну трансформацію у вигляді розбудови більш сучасних і ефективних інститутів у всіх сферах суспільного життя, забезпечують потребу в народженні нових елітарних якостей.

У цьому процесі реформа освіти, зокрема вищої, має вагоме значення, оскільки саме у стінах закладів вищої освіти будується фундамент критичного, інноваційного мислення та прогресивних цінностей за умови, якщо ці заклади є лідерами світової науки та освіти.

Ухвалення нового законодавства про вищу освіту сприймалося громадською думкою як зародження перспективи для покращання якості підготовки елітарних кадрів. Однак, національна система вищої освіти за

останні п'ять років не позбулася негативних рис, сформованих в умовах авторитарно-олігархічної системи: надмірного державного регулювання, централізації управління, непотизму, геронтократії, пріоритету посади і звання над результатами професійної діяльності, високого рівня корупції та ін. В силу вищезазначених ознак, українські заклади вищої освіти й надалі займають аутсайдерські позиції у світових рейтингах.

Основний недолік Закону України «Про вищу освіту» полягає в тому, що він слабо стимулює конкуренцію між закладами вищої освіти, консервує попередній статус-кво, як серед вчених, так і закладів освіти. Йдеться про те, що викладацький склад, який здобув вчені ступені та звання в умовах корупційних схем, має шанси довго зберігати свої панівні позиції. Натомість справжня реформа вищої школи мала би створити сприятливі умови для молодих учених, спроможних творити наукову інноваційну продукцію світового рівня. Сьогодні виникає гостра потреба в істотних змінах та доповненнях до законодавства про вищу освіту. Ці зміни мають забезпечити:

- перехід на трьохступеневу вищу освіту - бакалавр, магістр, доктор філософії (Закон передбачає п'ять ступенів: молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії, доктор наук);
- скасування постійних спеціалізованих рад для захисту наукових дисертацій як найбільш корумпованого механізму здобуття вчених ступенів;
- надання права вченим радам закладів вищої освіти присвоювати наукові звання і утворювати одноразові спеціалізовані ради у складі не більше п'яти осіб (як це передбачено в Законі для дослідних університетів) для захисту наукових дисертацій;
- обов'язкове запровадження відповідальності у вигляді позбавлення наукових ступенів дисертантів незалежно від терміну захисту, а також позбавлення прав наукових керівників і опонентів займатися підготовкою наукових кадрів;
- однаковий порядок утворення іноземних закладів вищої освіти або їх філій на рівні з національними освітніми закладами;
- обов'язкове визнання дипломів усіх ступенів, здобутих у країнах Заходу без попередньої нострифікації;
- обов'язкове запровадження національної освітньої рейтингової системи (моніторинг за цією системою здійснює Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти), яка б враховувала критерії найбільш відомих світових рейтингів (AR WU, QS World University Ranking, Times Higher Education);
- надання переваг у державному фінансуванні першій десятці або двадцятці закладів вищої освіти національного рейтингу у вигляді грантів для підготовки магістрів і докторів, грантів для навчання у престижних західних університетах, а також грантів для науково-дослідної діяльності;
- перехід на два типи закладів вищої освіти - коледж і університет, скасувавши при цьому такі типи як «національний університет» та «дослідний університет», які були утворені з політичних мотивів;

- у структурі закладів вищої освіти запровадити чіткий поділ повноважень між наглядовими радами, які повинні здійснювати фінансовий контроль і виробляти стратегію наукової та навчально-методичної діяльності; вченими радами - присвоєння вчених звань, організацію одноразових спеціалізованих рад, обрання за конкурсом на посади доцента, професора, затвердження навчальних планів та програм; і ректоратами та деканатами - адміністративне управління;
- обрання повного складу вчених рад з професорського складу (або викладачів, які мають докторський ступінь) і третину наглядових рад на альтернативній основі вищим органом освітянського самоврядування;
- обрання ректорів наглядовими радами на альтернативній основі без врахування необхідної вимоги - мати вчений ступінь або звання;
- державне фінансування освіти в рамках програми бакалаврату має здійснюватись шляхом надання різних категорій грантів, що відповідають середній та максимальній вартості річного навчання на одного студента;
- надання грантів за результатами зовнішнього незалежного оцінювання із врахуванням пріоритетних спеціальностей, а також соціальних грантів для вихідців з бідних верств населення;
- надання державних стипендій 10 % студентів в залежності від їх рейтингового місця;
- електронний документообіг і трансляцію в режимі он-лайн в першу чергу таких процедур як захист дисертацій і обрання органів університетського самоврядування.

Аналіз опрацьованої літератури вказує на слабку інституційну спроможність вітчизняних закладів вищої освіти відносно світових практик, і одночасно вказує на шляхи зміцнення їх інституційної автономії у майбутньому.

Таким чином, створення в Україні сучасних конкурентних закладів вищої освіти, а також інституцій верховенства права, стимулюватиме формування вільноринкової економіки та ефективного громадянського суспільства на чолі з фаховою науковою та політичною елітою.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради України. - 2014. - № 37-38. - Ст. 2004 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Міжнародні стандарти якості освіти [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://uadocs.exdat.com/docs/index-70147.html>.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 р. № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html>.
4. Скиба Микола. Майбутнє університетів - до чого готуватися українським вишам? // Українська правда: Життя. - 2018. - 5 грудня

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://life.pravda.com.ua/columns/2018/12/5/234458/>.

5. Хорошак Катерина. Що зміниться у вищій освіті у 2020 році - МОН // Українська правда: Життя. - 2019. - 24 грудня [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://life.pravda.com.ua/society/2019/12/24/239428/>.

ЛЕКЦІЯ ЯК ПРОВІДНА ФОРМА НАВЧАННЯ У ЗВО

В.А. Самофатова

Будь-яка *лекція* - це систематичне, послідовне викладення теми, проблеми чи розділу навчального курсу. Якісна лекція у ЗВО - це творче спілкування лектора з аудиторією, ефект такого спілкування у пізнавальному та емоційному відношенні порівнянний з ефектом матеріалу, що викладається на лекції.

Найважливіше завдання - організація ефективної роботи студентів на лекції, в основі якої **активний** процес слухання, розуміння, осмислення матеріалу і перетворення його у форму короткого запису, який допомагає швидко відтворити основний зміст матеріалу, що був прослуханий.

Викладач має орієнтуватись на те, що студенти записують головні положення його лекції. Це допомагає їм уважно слухати, краще запам'ятовувати та мати конспект чи опорні тези, які полегшують подальшу самостійну роботу. Для того, щоб запис робився усвідомлено, тобто студенти не тільки розуміли, про що говорить лектор, а і встигали поєднувати слухання лекцій з веденням записів, необхідна допомога викладача, особливо на молодших курсах. Це й **акцентований** виклад найбільш важливого матеріалу, тобто виділення темпом, голосом, інтонацією, повторенням більш важливої, суттєвої інформації, використання пауз, презентації опорного матеріалу, таблиць, схем, формул, іноді (на молодших курсах) виділення абзаців, підкреслення головних думок, ключових слів, висновків тощо.

Лекції необхідні в таких випадках:

1. Лекція (порівняно з підручниками) має значно більші можливості врахування специфіки аудиторії, новітніх наукових досягнень.
2. Живе слово, інтонації, міміка та жести викладача створюють неповторне емоційне забарвлення, справляють емоційний вплив на слухача.
3. Прямий контакт з аудиторією посилює увагу слухачів.
4. Під час лекції можлива критична оцінка матеріалу.
5. Лекція дає можливість економити час: за дві академічні години студент отримує інформацію, на самі тільки пошуки якої довелося б витратити набагато більше часу. Хочу додати з власного досвіду, що лекція активізує і викладача. Живий контакт з аудиторією є неодмінною умовою продуктивного викладання.
6. Лекція має особливе професійно-педагогічне значення для тих студентів, які готуються до професійної діяльності викладача.

Деякі науковці відзначають і недоліки *лекцій*:

**ПЕРЕЛІК ЗВО УКРАЇНИ, ЩО ВЗЯЛИ УЧАСТЬ
У II-ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ**

1. Академія рекреаційних технологій і права, м. Луцьк
2. Бахмутський коледж мистецтв ім. І. Карабиця, м. Бахмут
3. Вищий навчальний комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівська медична академія ім. А. Крупинського», м. Львів
4. Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Вінниця
5. Горлівський інститут іноземних мов Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет, м. Бахмут
6. Державний заклад «Запорізька медична академія післядипломної освіти Міністерства охорони здоров'я України», м. Запоріжжя
7. ДЗ «Луганський національний університет ім. Т. Шевченка», м. Старобільськ
8. Донецький національний медичний університет, м. Краматорськ
9. Донецький національний медичний університет, м. Кропивницький
10. Донецький національний медичний університет, м. Лиман
11. Донецький національний медичний університет, м. Маріуполь
12. Житомирський торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету, м. Житомир
13. Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя
14. Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ
15. Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ
16. Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ
17. Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ
18. Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук
19. Луцький національний технічний університет, м. Луцьк
20. Маріупольський державний університет, м. Маріуполь
21. Миколаївський коледж Вищого навчального закладу «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», м. Миколаїв
22. Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ
23. Національний університет оборони України ім. І. Черняховського, м. Київ
24. Національний університет харчових технологій, м. Київ
25. Національний фармацевтичний університет, м. Харків
26. Одеська державна академія технічного регулювання та якості, м. Одеса
27. Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса
28. Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова (ОНУ), м. Одеса

- 29.Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка, м. Полтава
- 30.Східноукраїнський Національний університет ім. В. Даля, м. Сєверодонецьк
- 31.Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль
- 32.Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків
- 33.Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава
- 34.Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини, м. Умань
- 35.Харківська медична академія післядипломної освіти, м. Харків
- 36.Харківський національний медичний університет, м. Харків
- 37.Центральноукраїнський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка, м. Кропивницький

Методика викладання курсу «Загальна фізика» В.Г. Задорожний	141
Роль фізичного курсу в технічному вищому закладі А.Є. Сергєєва, В.Б. Роганков	142
До проблеми викладання фахового мовлення у вищих навчальних закладах технічного спрямування Я.В. Машарова, О.В. Шевчук	143
Перспективність і наступність у вивченні українського мовлення в загальноосвітній і вищій школах О.І. Філіпенко	145
Підвищення мотивації до вивчення Української мови як іноземної О.В. Гриньків	147
Використання методу роботи в групах на практичних заняттях з бухгалтерського обліку В.В. Протасов	150
Методичні рекомендації щодо вдосконалення якості лекцій Р.В. Амбарцумянц, М.І. Субботіна	153
Реформа вищої освіти як фактор формування нової сучасної еліти в Україні С.О. Лозинська, С.М. Рутар	154
Лекція як провідна форма навчання у ЗВО В.А. Самофатова	157
Комп'ютерне тестування в забезпеченні якості освіти С.М. Соц, Н.В. Хоренжий, А.П. Лапінська	158
Інтерес як найважливіший чинник навчальної діяльності студента О.О. Стояно	159
Шляхи підвищення успіху студентів у закладах вищої освіти США О.І. Козьменко	161
Міжнародна академічна мобільність як фактор підвищення якості освіти М.Р. Мардар, Ю.С. Левчук	163
Тренінг командоутворення як основа самоорганізації студентської групи А.В. Черкаський	166
Особливості вищої освіти в Чехії О.В. Калита	168
Сучасна практична підготовка фахівців молочної, олійно-жирової та косметичної галузей О.В. Севастьянова, Є.О. Котляр, Т.В. Маковська	170
Оцінювання як інструмент забезпечення якості вищої освіти І.В. Соколова	172
Структурно-змістовний модус професійної ідентичності майбутніх фахівців медичної галузі А.Г. Разумна	176
Організаційно-практичні засоби виховання комунікативних компетенцій журналіста С.В. Кандюк-Лебідь	179
Зв'язок вищої школи з життям М.М. Зацеркляний	181